

Lời BBT: Trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước của dân tộc, Quảng Bình nói chung và những người con Quảng Bình nói riêng đã đóng góp vào cuộc chiến tranh thần thánh với bao chiến công vang dội, đi vào lịch sử như những huyền thoại. Tập san Thông tin KH&CN giới thiệu với bạn đọc bài viết "Vị tướng Lê Văn Tri" - Vị tư lệnh của những trận chiến trên không là một người con Quảng Bình.

VỊ TƯ LỆNH

CỦA NHỮNG TRẬN CHIẾN TRÊN KHÔNG

LƯU VĂN LỘC

Trung tâm Tin học và Thông tin KH&CN

Cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ xâm lược của dân tộc ta đã giành được thắng lợi hoàn toàn, kết thúc bằng chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử mùa xuân năm 1975. Để đi đến thắng lợi cuối cùng, dân tộc ta đã phải trải qua biết bao khó khăn, gian khổ, mất mát và hy sinh, đồng thời cũng đã lập nên biết bao chiến công hiển hách. Đóng góp vào thắng lợi của quân và dân ta, không thể không nhắc tới những trận chiến trên không đẫm máu đã gắn liền với một vị tướng, Tư lệnh Quân chủng Phòng không - Không quân Lê Văn Tri, người đã trực tiếp chỉ huy chiến dịch "Điện Biên Phủ trên không" trên bầu trời miền Bắc cuối năm 1972 và "Phi đội Quyết thắng" oanh kích vào sân bay Tân Sơn Nhất trong chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử mùa xuân 1975.

Trong quyển Hồi ký "Mặt đất và bầu trời", NXB Quân đội nhân dân, năm 2006, Trung tướng Lê Văn Tri đã kể lại những ngày tham gia chỉ huy trận "Điện Biên Phủ trên không". Tháng 8/1967, khi đang là Cục phó Cục tác chiến, ông được cấp trên điều động về lại Quân chủng phòng không - không quân, với cương vị Phó tư lệnh kiêm tham mưu trưởng. Tháng 10 năm 1969, ông được đề bạt làm Tư lệnh quân chủng.

Năm 1972, bị thất bại nặng nề trên mọi mặt trận, nhất là về mặt trận quân sự trên chiến trường miền Nam, phía Mỹ buộc phải thỏa thuận với Chính phủ ta về một bản hiệp định "Chấm dứt chiến tranh, lập lại hòa bình ở Việt Nam". Tuy nhiên, sau đó phía Mỹ đã lật lọng không chịu ký hiệp định như đã thỏa thuận mà tăng cường viện trợ ồ ạt vũ khí, trang bị kỹ thuật cho quân ngụy Sài Gòn, mở các cuộc hành quân lấn

chiếm vùng giải phóng. Đặc biệt, sau khi đắc cử tổng thống, Nich Xơn quyết định mở cuộc tập kích chiến lược quy mô lớn bằng không quân vào miền Bắc nước ta. Chiến dịch được mang tên Lainobêchơ II.

Âm mưu của địch là bất ngờ tiến hành cuộc tập kích chiến lược quy mô chưa từng có trong chiến tranh ở Việt Nam. Chúng sẽ huy động một lực lượng không quân lớn mạnh, đặc biệt là máy bay B52 với gần 200 chiếc (chiếm 50% số lượng B52 của Mỹ), đánh vào những mục tiêu quan trọng, nhất là Hà Nội và Hải Phòng, hòng phá hoại tiềm lực kinh tế, quốc phòng của miền Bắc, ngăn chặn sự chi viện cho chiến trường miền Nam của quân dân ta. Từ đó, chúng gây sức ép mạnh mẽ buộc ta phải nối lại đàm phán ở thế yếu hơn và phải chấp nhận những điều kiện của Mỹ.

Trước tình hình đó, Quân ủy Trung ương chỉ thị cho tất cả các lực lượng vũ trang thường trực sẵn sàng chiến đấu, đặc biệt là lực lượng phòng không, không quân.

Với cương vị là Tư lệnh Quân chủng Phòng không - Không quân, tướng Lê Văn Tri cùng với cộng sự của mình đã quán triệt chỉ thị của Quân ủy Trung ương bằng những hành động cụ thể. Ngày 31/10/1972, Bộ Tư lệnh Quân chủng tổ chức hội nghị rút kinh nghiệm chiến đấu và thông qua tài liệu "Cách đánh B52 của tên lửa".

Ngày 24/11/1972, bản kế hoạch tác chiến đánh B52 của Quân chủng Phòng không - Không quân được Bộ Tổng tham mưu thông qua và giao nhiệm vụ cho Bộ Tư lệnh Quân chủng Phòng không - Không quân: "nhiệm vụ trọng tâm là tập trung mọi khả năng nhằm đối tượng chính là B52 mà tiêu diệt".

Trước nhiệm vụ nặng nề nhưng hết sức vẻ vang này, Tư lệnh Lê Văn Tri đã có những kế hoạch, sách lược đánh B52, trong đó mang tính chất một chiến dịch phòng không tổng hợp của chiến tranh nhân dân đất trời. Đặt quyết tâm thực hiện cho kỳ được yêu cầu của Bộ Chính trị và Quân ủy là phải đánh bại cuộc tập kích chiến lược của đế quốc Mỹ, tiêu diệt, bắn rơi nhiều B52 và bắt sống nhiều giặc lái.

16 giờ ngày 18 tháng 12, Quân chủng Phòng không - Không quân nhận được lệnh từ Bộ Tổng tham mưu là máy bay B52 của Mỹ xuất kích từ sân bay Endexon (đảo Guam) chuẩn bị tập kích vào miền Bắc nước ta. Đó cũng là thời khắc bắt đầu một cuộc chiến đấu vẻ vang của quân và dân ta suốt 12 ngày đêm, Chiến dịch "Điện Biên Phủ trên không".

Bắt đầu từ 19 giờ ngày 18 tháng 12, Mỹ huy động nhiều tốp B52 và máy bay chiến thuật ném bom xuống một loạt mục tiêu trọng yếu ở Hà Nội, Hải Phòng. Ngay trận đầu ra quân, Trung đoàn tên lửa phòng không 261 đóng tại Cổ Loa đã bắn rơi 1 máy bay B52, chiếc B52 mang số hiệu 5212001 rơi tại Đông Anh. Đây là chiếc B52 đầu tiên bị phòng không ta bắn rơi tại chỗ. Lúc đó là 20 giờ 13 phút ngày 18/12/1972. Tin vui chiến thắng trận đầu được loan báo khắp nơi làm cho khí thế chiến đấu của quân dân ta càng hăng hái.

Trong đợt không kích 12 ngày đêm trên bầu trời miền Bắc, Mỹ đã huy động hàng trăm máy bay, trong đó có rất nhiều máy bay chiến lược B52 ném bom tàn phá hầu hết các điểm trọng yếu của ta như sân bay, cầu cống, bến cảng, phá hủy bệnh viện, trường học... giết hại hàng trăm dân thường vô tội. Nhưng cuối cùng chúng cũng phải chịu thất bại. Quân dân ta đã giành được thắng lợi to lớn, bắn rơi 81 máy bay địch, trong đó có 34 máy bay B52, 5 máy bay F111, 21 máy bay F4 và 21 máy bay chiến thuật khác.

Thắng lợi của quân và dân ta trong chiến dịch "Điện Biên Phủ trên không", đánh dấu sự trưởng thành vượt bậc về mọi mặt trong suốt 8 năm chống chiến tranh phá hoại của đế quốc Mỹ. Đây là cuộc đổ sức quyết liệt nhất từ trước tới nay. Nghệ thuật tác chiến phòng không hiệp đồng chiến đấu, quân binh chủng của bộ đội ta đã chứng tỏ sức mạnh tổng hợp của lực lượng phòng không ba thứ quân mà nòng cốt là bộ đội Phòng không - Không quân.

Trong thời gian làm Tư lệnh Quân chủng Phòng không - Không quân, trung tướng Lê Văn Tri còn trực

tiếp chỉ huy một trận chiến trên không lớn khác, đó là chỉ huy "Phi đội quyết thắng" ném bom vào sân bay Tân Sơn Nhất. Trong trận tập kích này, ngoài các phi công của ta như Nguyễn Thành Trung, Từ Đễ, Nguyễn Văn Lục, Hán Văn Quang, Mai Xuân Vượng thì còn có cả phi công của ngụy mà ta đã bắt được trước đó.

Theo chỉ thị của Bộ Tư lệnh chiến dịch Hồ Chí Minh, Quân chủng Phòng không - Không quân tham gia chiến dịch với phương án sử dụng máy bay mới thu được của địch để đánh địch.

Cái khó của phương án táo bạo này là phần lớn máy bay ta thu được của địch là máy bay A-37 còn khá xa lạ với phi công của ta. Vì vậy, Tư lệnh Lê Văn Tri, đã quyết định cho hai phi công và một số thợ máy của không quân ngụy mà trước đó mình bắt được ra trình diện, hướng dẫn các phi công ta về kỹ thuật và cách sử dụng máy bay A-37. Chỉ sau 2 ngày được hướng dẫn, các phi công của ta lần lượt tập bay thử thành công.

Ngày 25/4/1975, đại tướng Văn Tiến Dũng, Tư lệnh chiến dịch Hồ Chí Minh điện cho Bộ Quốc phòng đề nghị đại tướng Võ Nguyên Giáp: "Cho không quân ta dùng máy bay vừa lấy được của địch ném bom vào sào huyệt quân ngụy ở Sài Gòn ngày 28 tháng 4, chỉ đánh ngày này, chậm nữa không được". Lê Văn Tri được Quân chủng giao nhiệm vụ trực tiếp tổ chức, chỉ huy trận đánh. Bộ Tư lệnh Quân chủng quyết định thành lập "Phi đội quyết thắng". 14 giờ 30 phút ngày 28/4/1975, "Phi đội quyết thắng" được triệu tập để nhận mệnh lệnh chiến đấu. Mục tiêu oanh tạc là khu vực để máy bay chiến đấu, đường băng, khu để bom đạn của không quân ngụy trên sân bay Tân Sơn Nhất.

15 giờ ngày 28/4/1975, phi đội quyết thắng cất cánh, 5 chiếc A37 thu được của địch lần lượt trút bom xuống Sân bay Tân Sơn Nhất, phá hủy và làm cháy trên 50 chiếc máy bay địch. Tất cả máy bay và phi công ta đều quay về hạ cánh an toàn. Tư lệnh Lê Văn Tri cùng các đồng chí chỉ huy lao xuống tận đường băng ôm hôn từng phi công với niềm vui sướng xúc động vô bờ bến.

"Điện Biên Phủ trên không" và "Phi đội quyết thắng" là những trận đánh lớn đã đi vào lịch sử của quân và dân ta. Nhưng ít ai biết rằng, vị Tư lệnh trực tiếp chỉ huy những trận chiến trên không ấy là một người con của Quảng Bình.

L.V.L